

LABORATOR 2 – Prima aplicație

Implementările practice la laboratorul disciplinei „Proiectarea sistemelor cu microprocesor” se fac folosind simulatorul **simulIDE** și microcontrolerul **ATmega16A**. Datele de catalog pentru microcontroler se afla pe pagina cursului, în secțiunea **ATMega16A Data Sheet**.

Chestiuni teoretice:

Dezvoltarea aplicațiilor pentru microcontrolere cu componente reale.

Dezvoltarea aplicațiilor pe PC presupune o succesiune de faze. Acestea sunt:

1. Editarea surselor.
2. Compilarea acestora
3. Editarea legăturilor
4. Depanarea
5. Obținerea fișierului executabil (care funcționează corect).

Toate aceste programe au o interfață grafică comună care se numește **IDE** (integrated development environment - *mediu integrat de dezvoltare*). Un exemplu de IDE este **Visual Studio** de la Microsoft. Toate programele care constituie IDE rulează pe aceeași mașină (calculator).

Dezvoltarea aplicațiilor pentru microcontrolere sau microprocesoare cu forță redusă de calcul nu se poate face în acest fel deoarece forța de calcul a acestor circuite este mică sau foarte mică. De aceea dezvoltarea aplicațiilor care vor rula pe microcontrolere presupune folosirea a trei componente:

- un calculator puternic de tip **PC**,
- un montaj hardware – **target board** (montajul țintă) – ce conține microcontrolerului (microcontroler se va abrevia μC) plus hardware-ul necesar aplicației ce se dezvoltă: LED-uri, afișoare 7 segmente, LCD, minitastaturi, etc.
- un pachet de programe tip **IDE** care rulează distribuit: o parte pe PC și o altă parte pe μC .

Ansamblul celor trei componente funcționează după cum urmează:

1. **Se obține codul executabil pentru μC folosind un calculator puternic (tip PC).** Calculatorul pe care se face dezvoltarea aplicației se numește calculator gazdă sau mașina gazdă (**host machine**). Acesta este un calculator puternic, de obicei un PC. Partea de IDE care rulează pe mașina gazdă conține editor de texte, asamblor, compilator (de obicei de C), linker și interfață grafică pentru rularea comodă a acestor programe. În urma compilării și linkerării se obține **cod mașină** pentru μC . Evident, acest cod ce nu poate fi executat pe mașina gazdă. Modul de operare prezentat mai sus se numește cross-compilare.
2. **Codul mașină rezultat la pasul anterior se transferă pe microcontroler.** În funcție de tipul memoriei în care va fi rezident codului mașină există două variante majore: ROM sau RAM. În continuare se va prezenta numai varianta ROM deoarece μC de tip **ATmega** și implicit montajele construite pe baza acestora aparțin acestei categorii. În varianta ROM μC dispune de resurse hardware dedicate pentru:
 - comunicația cu mașina gazdă.

- înscirarea codului mașină generat la punctul 1.
- depanare (debug). Depanarea înseamnă breakpoint, watches, step-by-step, etc.

Comunicația între mașina gazdă și μC se face prin intermediul unui hardware special. În cazul anumitor μC AVR o variantă a acestui hardware se numește **ATMEL ICE**. ATMEL ICE se conectează cu gazda prin intermediul unei interfețe USB și cu microcontrolerul AVR prin interfața JTAG, ca în figura 1:

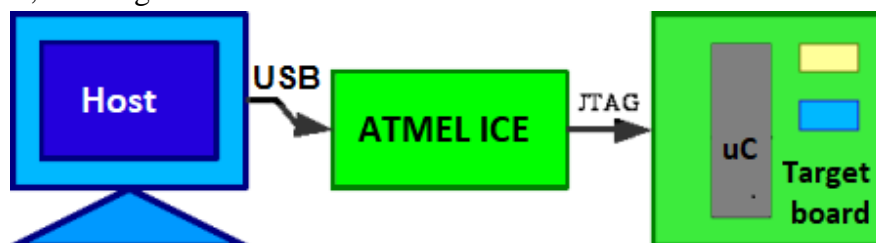

figura 1

3. **Se depanează programul de aplicație.** Pentru depanare mediul de dezvoltare este prevăzut cu depanator simbolic.
4. După ce programul de aplicație funcționează corect pe montajul ce conține μC , acesta **se deconectează** de mașina gazda și va funcționa de sine stătător, independent.

Dezvoltarea aplicațiilor pentru microcontrolere în mediu simulat.

În cazul laboratorului online dezvoltarea aplicațiilor se desfășură asemănător cu cea din mediul real:

1. La fel ca în cazul anterior, **se obține codul executabil pentru μC folosind un calculator puternic (tip PC).** În urma compilării și linkeditării se obține **cod mașină** pentru μC . Codul mașină este stocat într-un fișier cu extensia **.hex**.
2. **Codul mașină (.hex) rezultat la pasul anterior se transferă pe microcontrolerul din simulIDE.** Imediat se va explica cum.
3. **Se depanează programul de aplicație.** Depanarea în simulIDE este dificilă. Se face prin oprirea programului și inspectarea memoriei, prin mesaje transmise serial sau prin mesaje afișate pe LED-uri.

Scopul lucrării.

- **Se va realiza un montaj** bazat pe ATmega16 la care se va conecta un LED. LED-ul se va conecta la bitul 0 al portului A.
- **Se va scrie programul C care face să clipească** acest LED aproximativ o dată pe secundă.

Pasul 1: Crearea montajului în simulIDE

Pe planșa de desenare adăugați componenta **atmega16** din categoria micro. Schema electrică se va crea împreună cu profesorul. În final schema trebuie să arate ca în figura 2. Led-urile trebuie să fie **verzi**. Salvați schema cu numele **blink_sch**.

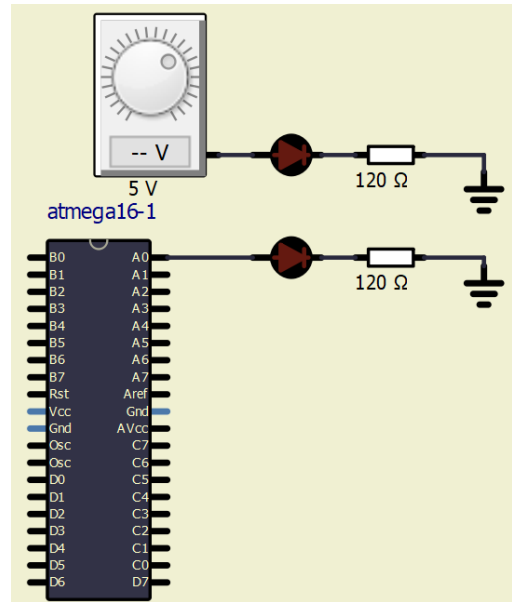
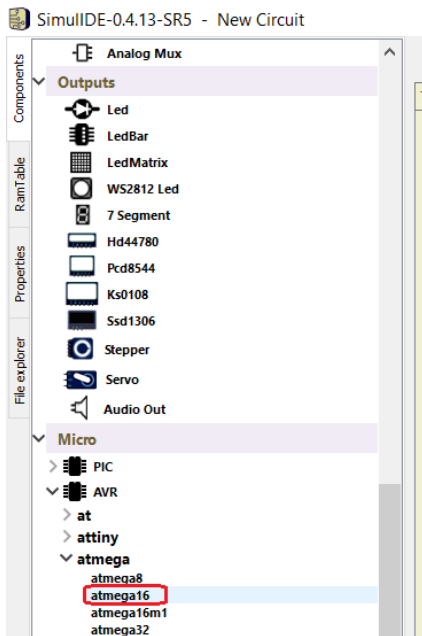

figura 2

Pasul 2: Instalarea Microchip Studio for AVR and SAM Devices

Instalați împreună cu profesorul **Microchip Studio for AVR and SAM Devices**

Pasul 1

Pasul 2

Pasul 3

Pasul 4

Pasul 5

Pasul 6

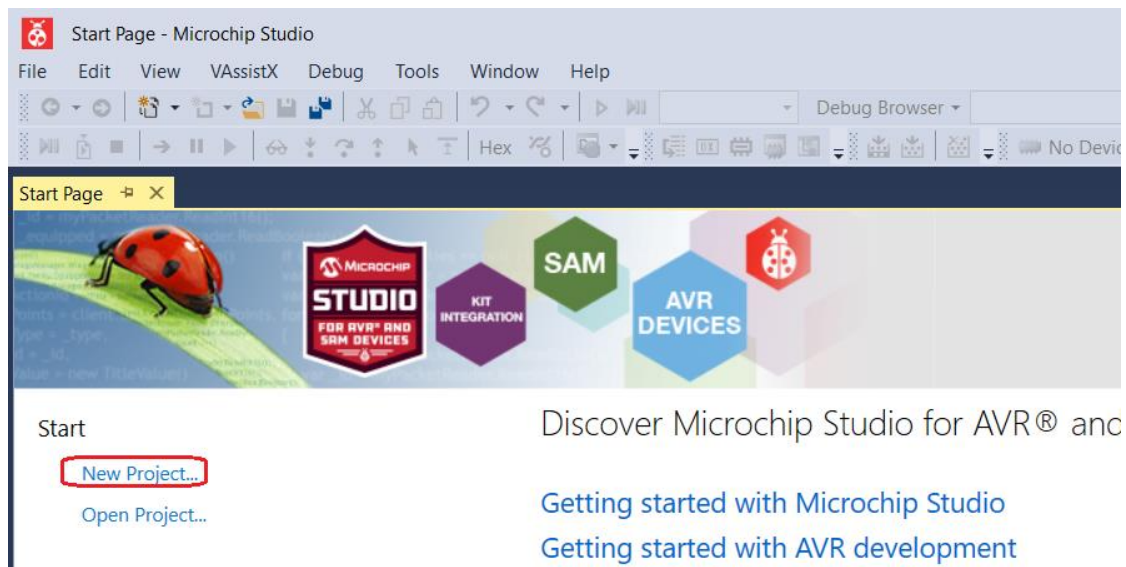
Pasul 3: Crearea proiectului

1. Se lansează în execuție **Microchip Studio**:

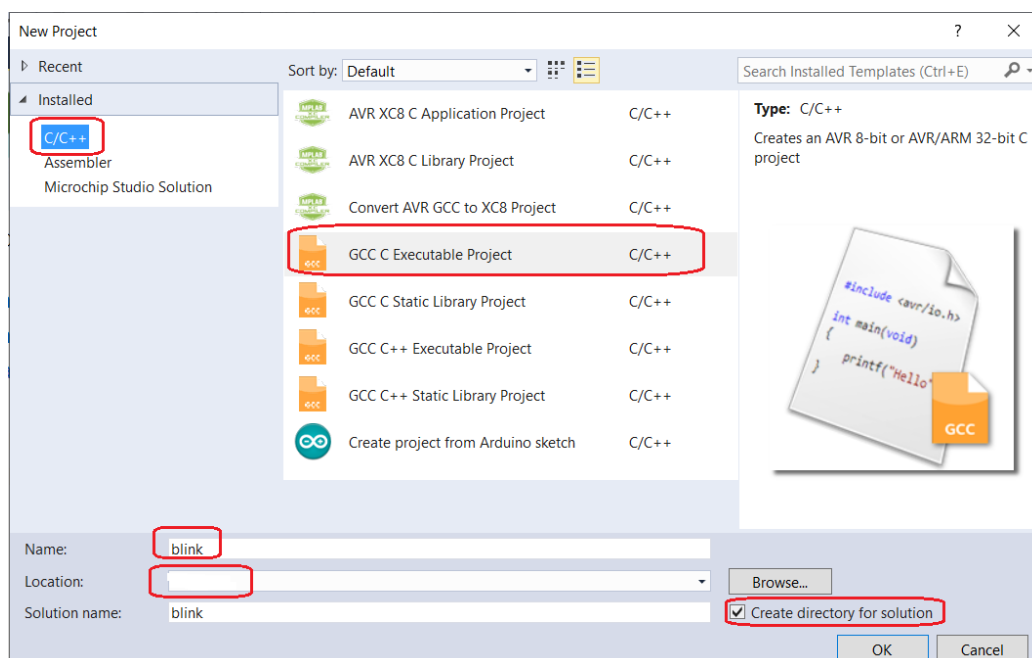

Va apare pagina de start.

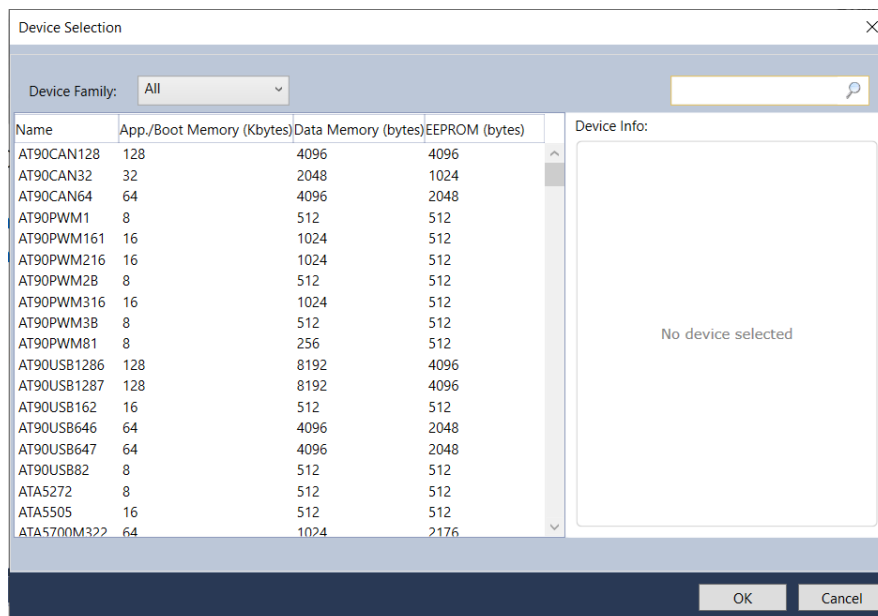
2. Din pagina de start executați **New Project...**

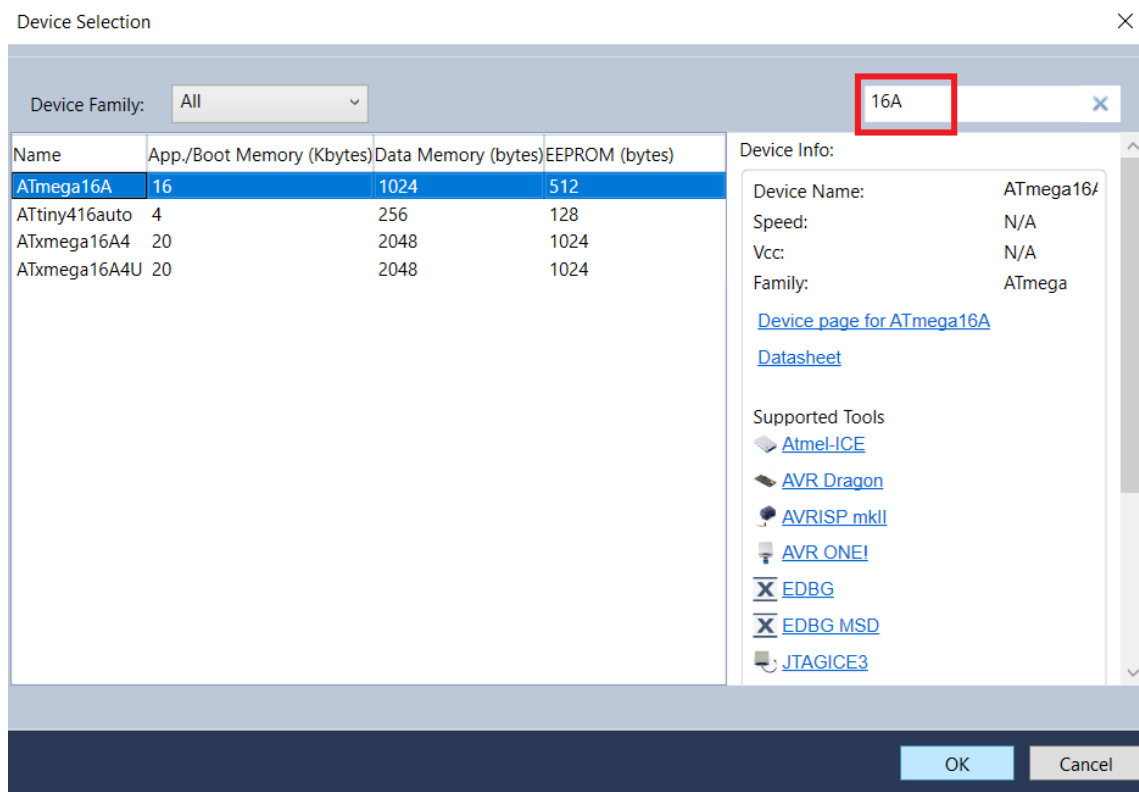
3. În fereastra **New Project** alegeți pentru proiect categoria **C/C++**, tipul „**GCC C Executable Project**”, bifați checkbox-ul **Create directory for solution** ca în figura de mai jos, stabiliți folderul proiectului (unde doriți) și numele proiectului. În această lucrare de laborator numele proiectului va fi **blink**.

În final apăsați butonul **OK**. Va apare fereastra **Device Selection**:

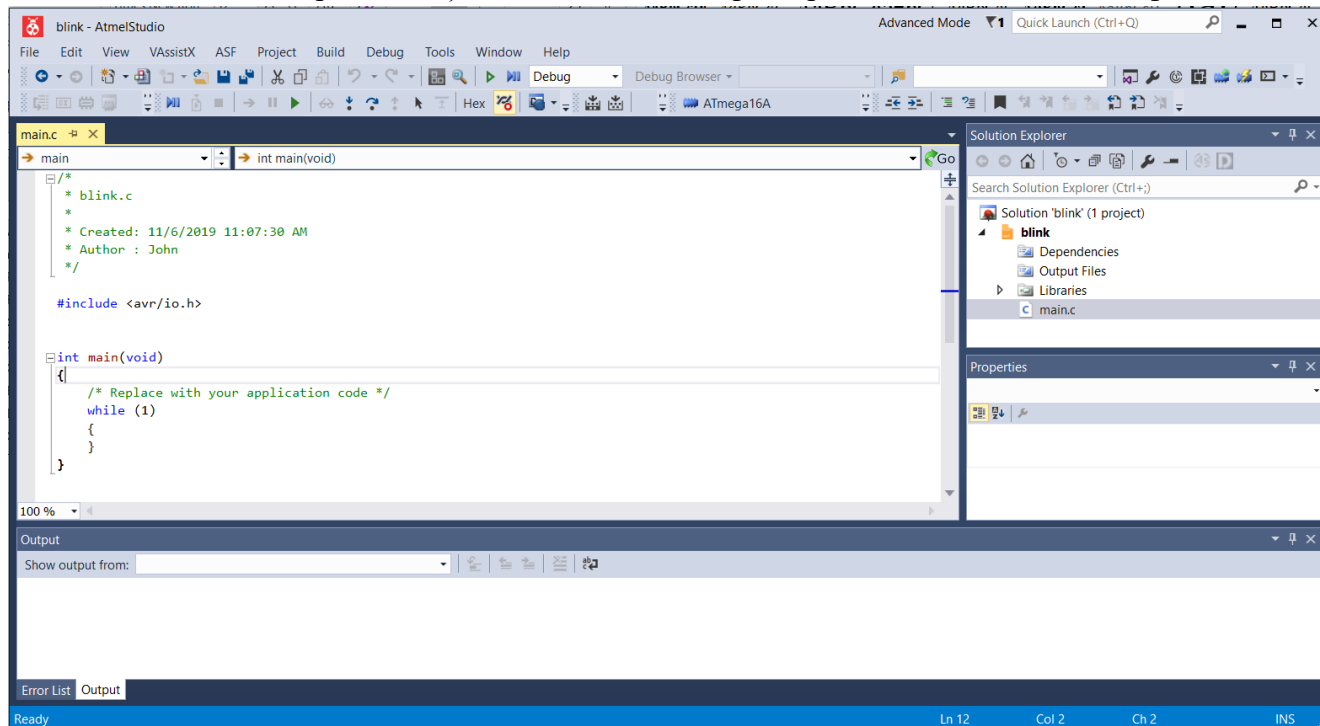

4. În fereastra **Device Selection** în câmpul de căutare introduceți textul 16A. Ca urmare în stânga vor apare toate componentele care conțin în nume textul „16A”

Selecțați ATmega16A și apoi apăsați OK.

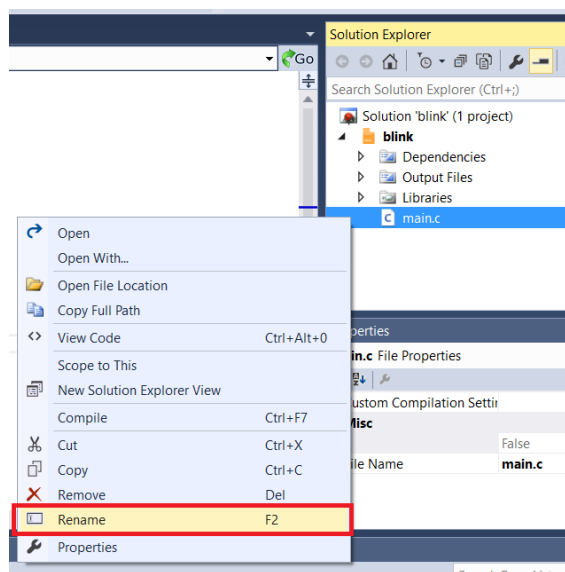
6. Ca urmare se creează proiectul și deschide fereastra principală a IDE-ului Microchip Studio:

7. Structura este similară cu structura multor IDE-uri. În secțiunea „Solution Explorer” apare structura proiectului **blink**. Se observă că în proiect a fost adăugată automat sursa **main.c** și aceasta a fost deschisă în editare în partea stângă.

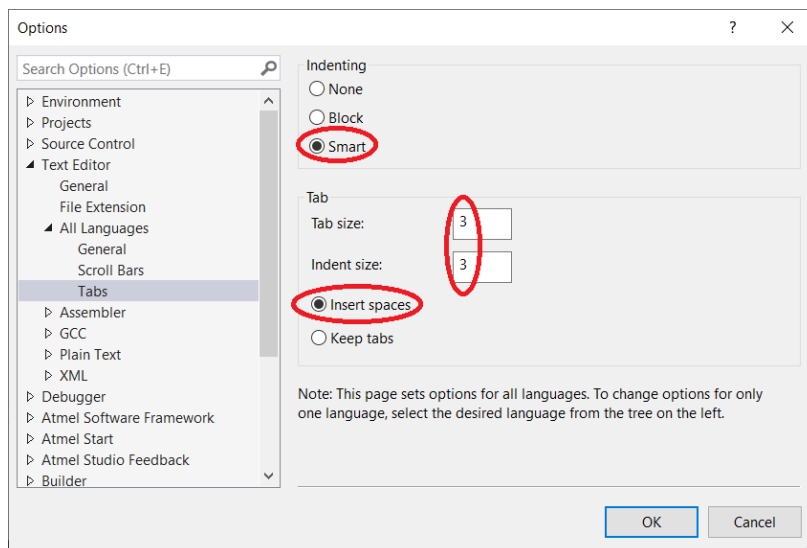
Structura unei aplicații micro este prezentată în **prelegerea 2 Porturi, capitolul 3. Citiți acest capitol!** Se observă că structura lui **main.c** are structura tipică a unei aplicații micro, adică are în componență o buclă infinită.

8. Fișierul creat și adăugat automat la proiect se numește **main.c**, care este numele implicit pentru toate proiectele. În momentul în care avem mai multe proiecte, toate vor avea în componență fișierul **main.c**, ceea ce poate crea confuzii. Din acest motiv vom redenumi **main.c** ca **blink.c**. Redenumirea se face în Atmel Studio cu F2 sau cu click stânga pe fișierul selectat, ca în figura următoare:

Pasul 3: Modificarea sursei **blink.c**

Obligatoriu: Pentru o editare mai ușoară a sursei, în fereastra **Tools** → **Options** faceți următoarele setări:

Atenție: codul sursă se scrie cu indentare. Profesorul verifică indentarea și în caz că acesta este incorectă, va trebui refăcută. Refacerea consumă timp!

Atenție: în C numărul de biți pe care se reprezintă o variabilă de tip **int** depinde de compilator. În cazul compilatorului GCC din AVR Studio **variabilele de tip int se reprezintă pe 16 biți** iar cele de tip **long int** pe 32 de biți.

Codul care face să clipească LED-ul conectat pe bitul 0 al portului A este:

```
#include <avr/io.h>
#define F_CPU 8000000UL
#define __DELAY_BACKWARD_COMPATIBLE__
#include <util/delay.h>

//period
#define T 1000UL

//duty factor
#define DF 50UL

#define THIGH (T*DF/100)
#define TLOW (T*(100-DF)/100)

int main(){
    DDRA=0xff;

    while(1){
        PORTA=1; //turn on LED
        _delay_ms(THIGH);

        PORTA=0; //turn off LED
        _delay_ms(TLOW);
    }
}
```

Ștergeți tot conținutul fișierului **blink.c** și apoi copiați în acesta codul de mai sus.

PORTA și DDRA sunt porturi ale procesorului din microcontroler.

```
DDRA=0xFF;
```

face ca portul A să fie un port de tip buffer (vezi prelegere 2, figura 1). Adresele porturilor PORTA și DDRA se găsesc în documentația ATmega16 la pagina 334. Porturile vor fi tratate pe larg la curs.

Pentru a crește claritatea programelor, adresele porturilor au primit nume simbolice. Astfel, în loc de 0x1B putem folosi PORTA. Atribuirea de nume simbolice este făcută în fișierul **io.h**, motiv pentru care acest fișier a fost inclus în codul sursă.

Clipirea LED-ului se bazează pe funcția `_delay_ms(double ms_val)`. Durata de execuție a acestei funcții este de `ms_val` **milisecunde**.

Această funcție se implementează prin intermediul unei bucle `for` cu corp vid:

```
for(long int i=initial_val; i>0; i--){}
```

Timpul de execuție al `for`-ului depinde de `initial_val` și de viteza procesorului. Viteza procesorului este dată de frecvența semnalului de ceas al procesorului. Pentru ca funcția să poată calcula `initial_val` se specifică frecvența semnalului de ceas al procesorului:

```
#define F_CPU 8000000UL
```

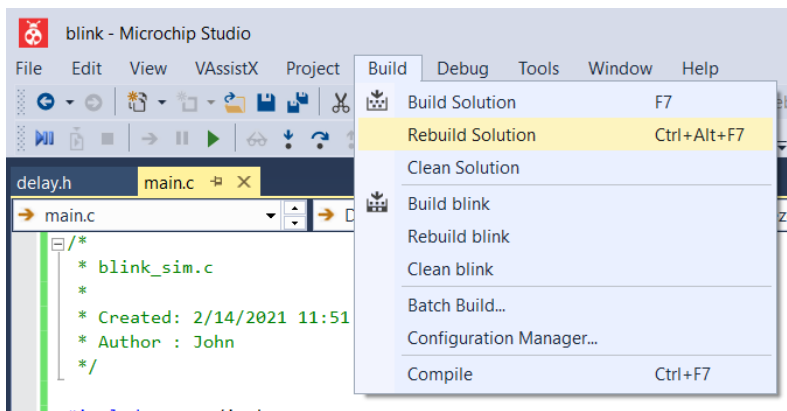
Apoi se include headerul unde este definit prototipul funcției `_delay_ms(double ms_val)`:

```
#include <util/delay.h>
```

Este **obligatoriu** să scriem întâi `#define`-ul și apoi `#include`-ul.

În rest ar trebui să fie clar ce face programul blink. Dacă există ceva ce nu ați înțeles sau ceva neclar, **chemați profesorul!**

În continuare compilați și link-editați selectând **Rebuild Solution**, ca în figura următoare:

Pasul 4: Execuția programului blink

În simulIDE setați frecvența ceasului microcontrolerului la 8MHz. Această setare se face modificând proprietatea „MHz” a modulului atmeg16, ca în figura 3 :

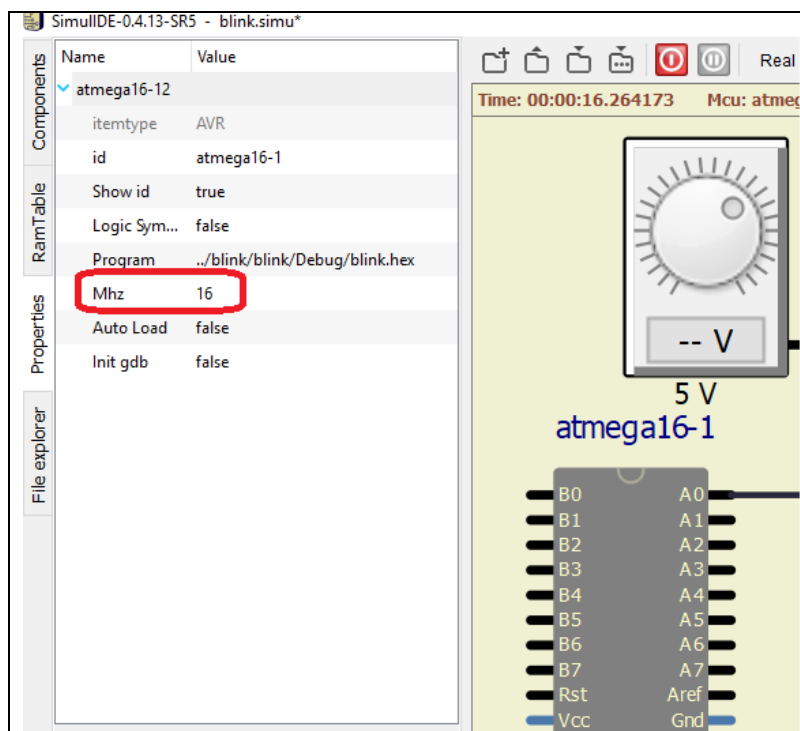

figura 3

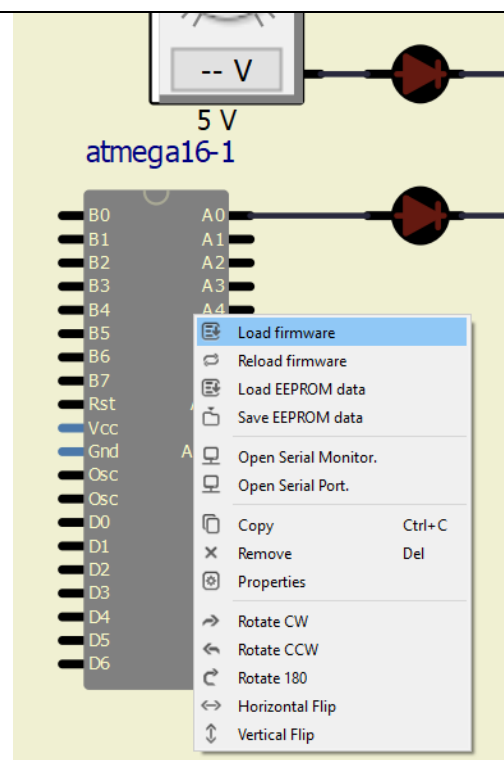

figura 4

Codul mașină obținut după Rebuild Solution va fi programat în atmega16 din simulIDE. Accesați proprietățile circuitului atmega16 cu clic dreapta și selectați „**Load firmware**”, ca în figura 4.

Selectați fișierul **blink.hex** din folderul **calea_către foderul proiectului\blink\blink\debug**

După ce ați specificat fișierul .hex prima dată, ulterior puteți reîncărca acest fișier cu „**Reload firmware**”. **Reîncărcarea trebuie să se facă** ori de câte ori regenerați fișierul .hex în urma unei modificări a sursei .c urmată de rebuild.

Adăugați un osciloscop și conectați-l la pinul A0 al microcontrolerului, unde este conectat si LED-ul 2.

Executați 4 experimente si urmăriți forma de undă pe osciloscop:

- Modificați codul pentru ca LED-ul să clipească cu un factor de umplere **DF=25** (DF=Duty Factor). Observați efectul.
- Modificați codul pentru ca LED-ul să clipească cu un factor de umplere **DF=65**. Observați efectul.
- Modificați codul pentru a implementa clipirea cu frecvență mare. În programul blink.c micșorați perioada **T la 10**. Acum un ciclu aprins-stins va dura 10 ms. Rulați programul pentru **DF=25**.
- La fel ca la pasul 3, perioada trebuie să fie 10. Rulați programul pentru **DF=65** (DF=Duty Factor).

Într-un text box răspundeți la următoarele 4 întrebări:

- Care este efectul T=10 și DF=25 asupra LED-ului conectat la microcontroler?**
- Care este efectul T=10 și DF=65 asupra LED-ului conectat la microcontroler?**
- Pentru T=10 mai clipește LED-ul conectat la microcontroler?**

4. Cu ce metodă de control al luminozității din laboratorul 1 se aseamănă cazul în care $T=10$?

Când simularea funcționează și ați răspuns la întrebări, **atenționați profesorul pentru a prezenta.**

Pasul 5: Clipire semi aprins - semi stins (simulare pentru bonus)

Pentru $T=1000$ și $DF=50$ programul anterior face ca LED-ul să clipească la nesfârșit, o dată pe secundă. Din perioada de o secundă jumătate din timp LED-ul este aprins și jumătate de secundă stins.

În continuare se dorește ca LED-ul să clipească la fel ca mai înainte, o dată pe secundă, dar în loc să fie stins va fi aprins cu intensitate mică și în loc să fie aprins la maxim va fi aprins cu intensitate mare. Pentru a obține intensitate mică și intensitate mare vom seta $T=10$. Valoarea lui T nu se va modifica. Pentru a obține cele două intensități se va modifica DF . LED-ul va lumina astfel:

- 0.5 secunde cu $DF=25$, adică va lumina slab.
- 0.5 secunde cu $DF=65$, adică va lumina puternic.

Modificați codul pentru ca LED-ul să lumineze la nesfârșit după cum s-a precizat mai sus.

Indicație de implementare: Definiți o pereche THIGH -TLOW pentru $DF=25$ și o pereche THIGH -TLOW pentru $DF=65$:

În `main` folosiți o pereche de variabile thigh – tlow. În secundele pare această pereche va lua valoarea perechii THIGH -TLOW pentru $DF=25$ iar în secundele impare va lua valoarea THIGH -TLOW pentru $DF=65$.

Dacă nu vă place aceasta idee, orice altă idee este acceptată.

Când funcționează, **atenționați profesorul pentru a prezenta!**